

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11\(40\)-170-182](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-11(40)-170-182)

УДК 371.14:378.147

Скиба Юрій Андрійович,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки
Інституту вищої освіти НАПН України.
Київ, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2238-8272>

yuri_skiba@ukr.net

Кочерга Євгенія Володимирівна,

старший викладач кафедри природничо-математичної освіти
КЗВО «"Дніпровська академія неперервної освіти"
Дніпропетровської обласної ради»,
аспірантка Інституту вищої освіти НАПН України.
Дніпро, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5593-6346>

blago-2013@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ХІМІЇ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто поняття про здоров'язбережувальну компетентність учителя хімії, як динамічну рису його особистості, засновану на інтеграції знань, умінь, навичок, цінностей і досвіду, що проявляється у здатності здійснювати особистісну та професійну здоров'язбережувальну діяльність на уроках та в позаурочній роботі з хімії. У її структурі ми виокремлюємо ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти. Для їх розвитку визначаємо такі педагогічні умови: розвиток стійкої мотивації до здоров'язбережувальної індивідуальної та професійної діяльності, посилення здоров'язбережувальної компоненти змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів хімії та використання інтерактивних технологій навчання на курсах підвищення кваліфікації. Реалізація зазначеного можлива за умови проведення на курсах підвищення кваліфікації занять у формі: коучингових тренінгів (спрямованих на результат, на розвиток особистих можливостей учителів, на розвиток міжособистісних навичок та здатності розуміти інших і співпереживати їм), практичних занять з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та вебінарів (семінарів або тренінгів, які проходять онлайн, забезпечуючи синхронний режим і надаючи інструменти для спільної дистанційної роботи учасників). Під час

проведення цих видів занять на курсах підвищення кваліфікації використовуються такі технології: загальнодидактичні (інтерактивні) та специфічні (здоров'я-збережувальні, оздоровчі, навчання здоров'я, виховання культури здоров'я, екологічні здоров'язбережувальні та забезпечення безпеки життєдіяльності). Основою для використання зазначених видів занять та технологій на курсах підвищення кваліфікації вчителів є інтегрований підхід, який полягає у вивченні питань здоров'язбереження крізь призму цілісності знань про здоров'я в межах хімії, біології, екології, арт-педагогіки, нейропедагогіки, психології та STEAM-освіти.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність учителя хімії; заклади післядипломної освіти; коучинговий тренінг; вебінар; інтерактивні технології; інтегрований підхід.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Про важливість здоров'язбережувальної компетентності засвідчує те, що вона є однією з ключових компетентностей, які подано у ст. 12 Закону України «Про освіту» (2017 р.) та концепції «Нова українська школа» (2016 р.). Так, у Законі України «Про освіту» (2017 р.) [3] зазначено, що педагогічним працівником може бути особа, фізичний та психічний стан здоров'я якої дає змогу виконувати професійні обов'язки. Отже, учитель має сприяти збереженню та зміцненню здоров'я тих, хто навчається, а також підтримувати та берегти власне здоров'я. Враховуючи стрімкі зміни, якими характеризуються всі сфери сучасного суспільства, процеси глобалізації й інформатизації, закладам післядипломної освіти належить провідна роль. Вони покликані гнучко реагувати на зміни та сприяти професійному зростанню вчителів, зокрема й щодо здоров'язбереження. Тому актуальність проблеми розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителя хімії в закладах післядипломної освіти є беззаперечною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі аналізу наукових джерел з'ясовано, що здоров'язбережувальна компетентність майбутніх учителів є предметом дослідження В. Бобрицької, Т. Бондаренко, Д. Вороніна, Л. Малишевої, М. Миронюк, у працях яких розкриваються суть та процес формування здоров'язбережувальної компетентності під час професійної підготовки. Теоретичні та методичні основи розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів предмета «Основи здоров'я» розкрито у працях О. Антонової, І. Василяшко, Н. Поліщук, М. Шеян. Проблему формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів хімії розкрито у праці М. Чуркіної.

Проте проблема розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти не знайшла свого відображення у наукових працях вітчизняних учених.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у визначенні педагогічних технологій та розкритті їх потенціалу для реалізації педагогічних умов розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**: розкрити суть специфічних здоров'язберезувальних технологій, які можуть використовуватися на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії та в освітньому процесі з хімії; описати види занять, які можуть проводитися на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії для розвитку їхньої здоров'язберезувальної компетентності (коучинговий тренінг, практичні заняття та вебінари здоров'язберезувального змісту).

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

На основі аналізу наукових праць нами сформульовано поняття «здоров'язберезувальна компетентність учителя хімії». Під здоров'язберезувальною компетентністю вчителя хімії ми розуміємо динамічну рису особистості вчителя хімії, засновану на інтеграції знань, умінь, навичок, цінностей і досвіду, яка проявляється у здатності здійснювати особистісну та професійну здоров'язберезувальну діяльність на уроках, у позаурочній та позашкільній роботі з хімії.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставленої мети використано теоретичні методи наукового дослідження: аналіз технологій, які можуть використовуватися у здоров'язберезувальній діяльності, синтез та узагальнення результатів дослідження для розкриття потенціалу загальнопедагогічних і специфічних здоров'язберезувальних технологій для реалізації педагогічних умов розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

На нашу думку, під час підвищення кваліфікації вчителів хімії в закладах післядипломної освіти у контексті здоров'язбереження доцільно поєднувати як загальнопедагогічні, так і специфічні здоров'язберезувальні технології. До

загальнопедагогічних технологій відносять інтерактивні технології, тобто колективне, групове навчання у співпраці, де викладач курсів підвищення кваліфікації та слухачі є рівноправними суб'єктами навчально-пізнавальної діяльності [2]. До специфічних здоров'язбережувальних технологій дослідники відносять: технології забезпечення безпеки життєдіяльності, оздоровчі, навчання здоров'я, виховання культури здоров'я, екологічні здоров'язбережувальні технології.

Здоров'язбережувальні технології – це технології, що створюють безпечні умови для перебування та навчання в закладі освіти, які вирішують завдання раціональної організації освітнього процесу (з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм) (О. Ващенко) [1]. До цієї групи технології належать і технології забезпечення безпеки життєдіяльності, які передбачають визначення і впровадження в навчально-виховний процес рекомендацій фахівців з охорони праці, будівельників, представників комунальних, інженерно-технічних служб, цивільної оборони, пожежної інспекції тощо. В освітньому процесі з хімії вони реалізуються під час вивчення правил поведіння з хімічними речовинами, правил техніки безпеки в кабінеті хімії тощо (С. Лупаренко, О. Попов, П. Потейко, Л. Суханова) [5].

Отже, технології передбачають потребу в безпечному освітньому середовищі у кожному закладі освіти, яке має такі складові: безпечні й комфортні умови праці для педагогічних працівників та навчання для тих, хто навчається. Отже, поняття безпеки у цій групі технологій має фізичні складові: обладнання приміщень закладу освіти, а також кабінетів з хімії відповідно до чинних норм, дотримання санітарно-гігієнічних норм у процесі організації проведення як уроків, так і позаурочної і позакласної роботи з хімії, дотримання правил техніки безпеки під час роботи в хімічному кабінеті, дотримання правил техніки безпеки в процесі проведення хімічних дослідів та демонстрацій, дотримання правил поведіння з хімічними речовинами як в освітньому процесі, так і в побуті. Особливо актуальним є навчання правил поведіння з хімічними речовинами в побуті, оскільки, за даними досліджень, щорічно використовується майже тисяча нових хімічних речовин. Загальна їх кількість, що потрапляє у середовище проживання людини, перевищує 4 млн найменувань, із них понад 40 тис. мають шкідливі властивості.

Оздоровчі технології – це технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я (О. Ващенко) [1]. У контексті навчання хімії зміцнення фізичного здоров'я може відбуватися, на нашу думку, завдяки використанню різноманітних фізичних вправ як фізкультпауз для зняття фізичного й

розумового напруження. Для цього можна використовувати, зокрема, кінезіологічні вправи – спеціальні вправи, які сприяють розвиткові фізичних та розумових здібностей за рахунок активізації роботи лівої та правої півкуль головного мозку та забезпечують підвищення узгодженості в їх роботі. Можна також використовувати елементи музичної терапії, наприклад, виконання вправ під музику. Цікавим елементом такої діяльності, на нашу думку, є програвання ритмів за допомогою власного тіла (*body percussion*) та саморобних музичних інструментів, виготовлених з різноманітних речей (наприклад, пластикових та картонних упаковок, пляшок). До цієї групи технологій ще можна віднести вправи для очей, ароматерапію та самомасаж. Звичайно, використовувати ароматерапію слід з великою обережністю, тільки впевнившись, що в учасників освітнього процесу немає алергічних реакцій або інших протипоказань. Використання фізичних вправ неприпустиме під час лабораторних дослідів з хімії, оскільки зайві рухи можуть спричинити порушення цілісності хімічного обладнання та проливання хімічних реактивів.

Технології навчання здоров'я – гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (підвищення ресурсів психологічної адаптації особистості, керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами (О. Ващенко) [1]. У контексті навчання хімії ці технології розкриваються за рахунок вивчення хімічних процесів, що відбуваються в організмі людини, яка, зокрема, веде малорухливий або активний спосіб життя, а також хімічних процесів, які відбуваються у разі прояву нею певних емоцій (які гормони та біологічно активні речовини виділяються при позитивних емоціях, які при негативних, та як це відображається на роботі органів і систем організму). Профілактика зловживання психоактивних речовин розкривається, наприклад, під час вивчення хімічного складу тютюнового диму та впливу цих небезпечних речовин на організм, під час вивчення впливу алкоголю.

Виховання культури здоров'я – виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я та здоров'я оточуючих (О. Ващенко) [1]. До особистісних якостей, які визначають здоров'язбережувальну діяльність, ми відносимо організаторські та комунікативні здібності, здатність до емпатії, до самоуправління, стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях. Від рівня розвитку цих здібностей залежить, наскільки ефективно здійснюються взаємозв'язки між учасниками освітнього процесу, як вибудовується процес комунікації,

співпраці. А від цього відповідно залежить рівень засвоєних знань та сформованих умінь у сфері здоров'язбереження. До цієї групи технологій належать також технології навчання ведення здорового способу життя, тобто визначення позитивного впливу на здоров'я певних груп хімічних речовин (наприклад, вивчення хімічних основ здорового харчування).

Екологічні здоров'язбережувальні технології – це навчання встановлення гармонійних взаємин з природою, залучення до дослідницької діяльності у сфері екології, ощадливого та свідомого споживання для сталого розвитку суспільства, що, зі свого боку, сприяє зміцненню духовного здоров'я (С. Лупаренко, О. Попов, П. Потейко, Л. Суханова) [5].

У структурі здоров'язбережувальної компетентності нами виокремлено чотири компоненти: ціннісно-мотиваційний (цінність здоров'я та мотивація до здоров'язбережувальної діяльності), когнітивний (знання про здоров'я, здоров'язбережувальні технології та зв'язок хімії зі здоров'ям); діяльнісний (уміння здійснювати особистісну та професійну здоров'язбережувальну діяльність); особистісний (цінність здоров'я, мотиви особистісної та професійної здоров'язбережувальної діяльності, особистісні якості (моральні, вольові, емоційні, організаторські, рефлексивні, поведінка в конфліктних ситуаціях, які визначають здоров'язбережувальну діяльність).

Уважаємо, що для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії у закладах післядипломної освіти потрібно запроваджувати такі педагогічні умови: розвиток стійкої мотивації до здоров'язбережувальної індивідуальної та професійної діяльності, розширення здоров'язбережувального компонента змісту курсів підвищення кваліфікації вчителів хімії та використання на цих курсах інтерактивних технологій навчання.

Реалізація зазначених педагогічних умов, на нашу думку, може відбуватися за рахунок проведення на курсах підвищення кваліфікації коучингових тренінгів, практичних занять та вебінарів здоров'язбережувального змісту. Під час вищезазначених навчальних занять вчителі хімії розширюють теоретичні знання з проблеми здоров'язбереження, розвивають уміння використовувати загальнопедагогічні та специфічні здоров'язбережувальні технології в професійній діяльності, а також в особистому житті, для розвитку особистісних якостей та профілактики емоційного вигорання.

Коучинг – це розвивальний підхід до роботи та взаємодії з іншими людьми, який допомагає розвивати особисті можливості, міжособистісні навички, здатність розуміти та співпереживати іншим. Зі свого боку, це може допомогти краще зрозуміти власні виклики та зробити

усвідомлений вибір щодо свого майбутнього. Коучинг може допомогти підвищити власну ефективність [8], [9].

У контексті реалізації вищезазначених педагогічних умов щодо розвитку здоров'язберезувальної компетентності у вчителів хімії на курсах підвищення кваліфікації нами використовувався саме коучинговий тренінг, який відрізняється від традиційного коучингу. Особливістю коучингового тренінгу є орієнтація на результат.

Під час коучингового тренінгу ми створювали для кожного учасника групи максимальні умови для синергії змісту навчального тренування зі здоров'язбереження із життєвим досвідом, використовуючи коучинговий інструментарій (техніки, прийоми, вправи). Учасники коучингового тренінгу беруть на себе відповідальність за результат. Тоді як коуч лише допомагає виявити та реалізувати потенціал особистості, навчити використовувати всі можливі ресурси для досягнення успіху, знайти оптимальний варіант дії, що дає змогу за мінімальних зусиль досягати максимального результату. Коучингова діяльність базується на певних принципах. Суть принципу усвідомлення та відповідальності полягає в тому, що педагог-коуч відповідає за організацію процесу, а той, хто навчається, – за результат. Принцип єдності та взаємодії означає, що позитивні результати в одній сфері діяльності автоматично сприяють зрушенням і в інших сферах: більш успішної соціальної адаптації, інтеграції в колектив. Принцип партнерства – основа комунікативної співпраці, суб'єкт-суб'єктних взаємин, педагогіки життєтворчості. Принцип ієрархічності розвитку засвідчує, що найважливіші проблеми неможливо вирішити на тому самому рівні мислення, на якому ми були, коли їх створювали. Принцип гнучкості передбачає, що разом із коучем той, хто навчається, виробляє індивідуальну освітню траєкторію, життєву стратегію, намічає способи особистісного зростання. Загальними принципами коучингової діяльності вважають також комплексність, ефективність, простоту, соціальне партнерство та об'єктивність [4].

Коучинговий підхід у сфері здоров'язберезувальної освіти передбачає холістичний підхід до здоров'я, тобто розгляд його як системи, яка складається з фізичного, психічного, духовного, соціального та інтелектуального здоров'я. Отже, в освітньому процесі слід приділяти увагу розвитку всіх складових здоров'я.

Під час практичних занять на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії для розвитку здоров'язберезувальної компетентності та здійснення здоров'язберезувальної діяльності нами використовувалися сучасні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема веб-сервіси: для створення завдань і вправ з проблеми здоров'язбереження, для перевірки знань та умінь учнів; для створення візуального наповнення освітнього

процесу навчальними матеріалами здоров'язбережувального змісту (сервісів для створення мотиваторів, мемів, ребусів, кросвордів, хмар слів, qr-кодів, інтелект-карт тощо, відео-сервісів та соціальних мереж).

На думку дослідників, використання таких сервісів сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів та створенню психологічно комфортної атмосфери під час здійснення освітнього процесу, згуртування колективу, урізноманітненню процесу подачі інформації.

Звичайно, такі сервіси мають позитивний вплив на здоров'язбережувальну діяльність тільки у разі їх свідомого та відповідального використання з освітньою чи розвивальною метою. Якщо в учасників освітнього процесу не буде розвинуто культуру споживання інформаційно-комунікаційних технологій, вони можуть, навпаки, негативно впливати на здоров'я [7].

Вебінари є інноваційною формою організації освітнього процесу. Вебінар (від англ. *web+seminar, webinar*) – це технологія, яка забезпечує проведення інтерактивних навчальних занять у синхронному режимі і надає інструменти для спільної дистанційної роботи учасників. Вебінари мають низку переваг: високий ступінь інтерактивності – слухачі залучені до процесу навчання, ставлять запитання, на які одразу ж отримують відповіді; можливість здійснення запису вебінару, який пізніше можна використовувати для закріплення матеріалу; економія часу та матеріальних ресурсів – ведучому та слухачам немає потреби у фізичній присутності на семінарі чи тренінгу. Недоліками вебінару є менший емоційний зв'язок учасників, порівняно з живим спілкуванням [5]. Використання вебінарів з проблеми здоров'язбереження під час проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів хімії у закладах післядипломної освіти засвідчив їх високу ефективність щодо розвитку здоров'язбережувальної компетентності.

В основу розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії на курсах підвищення кваліфікації покладено інтегрований підхід, який полягає у вивченні питань здоров'язбереження крізь призму цілісності знань про здоров'я в межах хімії, біології, екології, арт-педагогіки, нейропедагогіки, психології та STEAM-освіти.

Отже, запровадження теоретично обґрунтованих педагогічних умов з чітко визначеними технологіями та сучасними видами навчальних занять у процес підвищення кваліфікації вчителів хімії сприяв розвитку їхньої здоров'язбережувальної компетентності.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Здоров'язбережувальна компетентність є однією з ключових компетентностей для вчителя хімії, оскільки зміст навчального предмета «Хімія» має значний здоров'язбережувальний потенціал. Здоров'язбережувальна компетентність учителя хімії є складним поняттям, у якому ми виокремлюємо ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти. Для розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії на курсах підвищення кваліфікації слід запроваджувати вищезазначені педагогічні умови. Нами встановлено, що найефективнішими на курсах підвищення кваліфікації вчителів хімії є такі види навчальних занять, як коучингові тренінги, практичні заняття та вебінари, на яких поєднуються загальнопедагогічні – інтерактивні технології та специфічні – здоров'язбережувальні, оздоровчі, технології навчання здоров'я, виховання культури здоров'я, екологічні здоров'язбережувальні технології та технології забезпечення безпеки життєдіяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку нових методів і педагогічних технологій розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] О. Ващенко, С. Свириденко, «Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі», *Здоров'я та фізична культура*, № 8, с. 1–6, 2006.
- [2] С. Гуменюк «Використання інтерактивних педагогічних технологій у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх педагогів», *Актуальні аспекти фізичного виховання, спорту і здоров'я людини*. Тернопіль, Україна, 2013, с. 82–88.
- [3] Верховна Рада України. (2017, Верес. 05). *Закон № 38–39, ст. 380 «Про освіту»*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- [4] Л. Кудрик, А. Бешлей, У. Мельник, *Самокоучинг. Як запобігти професійному вигоранню*. Київ, Україна, 2019, 216 с.
- [5] С. Є. Лупаренко, О. І. Попов, П. І. Потейко, Л. А. Суханова, «Сутність, види та особливості здоров'язберігаючих технологій у дітей в умовах сучасного навколишнього середовища», *Гігієна населених місць*, № 55, с. 382–386, 2010.
- [6] Н. В. Морзе, А. Б. Кочарян, Л. О. Варченко-Троценко, «Вебінари як засіб підвищення кваліфікації викладачів», *Інформаційні технології і засоби навчання*, Т. 42, № 4, с. 118–130, 2014.

- [7] О. Шинкарук, Є. Імас, Л. Денисова, В. Костюкевич, «Вплив інформаційно-комунікативних технологій на фізичне та психічне здоров'я людини», *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, № 2(42), с. 5–12, 2018.
- [8] *Coaching Learning Resource* [Електронний ресурс].
Доступно: <http://www.stepintoleadership.info/assets/pdf/SSSC%20Coaching%20Aug%2016%20master.pdf>.
- [9] *Coaching in education: Getting Better Results for Students, Educators, and Parents*; Edited by Christian van Nieuwerburgh. London, 2012, 245 p.

THE IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS WHICH FORM HEALTH-SAVING COMPETENCE OF CHEMISTRY TEACHERS WHO WORK IN POSTGRADUATE EDUCATION INSTITUTIONS

Yurii Skyba,

Associate Professor, Head of Department for Integration of Higher Education and Research,
Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.
Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2238-8272>
yuri_skiba@ukr.net

Yevheniia Kocherha,

Senior Lecturer in the Department of Natural and Mathematical Education,
Dnipro Academy of Continuing Education,
Dnipro, Ukraine.
Postgraduate, Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.
Kyiv, Ukraine.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5593-6346>
blago-2013@ukr.net

Abstract. The article observes the aspects of a Chemistry teacher's health saving competence as a dynamic trait of a teacher's individuality which is based on the integration of knowledge, skills, values, and experience. This results in the ability to provide personal and professional health saving activities on the lessons and out of class Chemistry work. Its structure comprises value-motivational, cognitive, active and individual aspects. For their development we may suggest following pedagogical conditions: development of strong motivation for individual and professional health saving activities, reinforcement of health saving aware component in continuing education courses for Chemistry teachers and usage of interactive

technologies. The implementation of these pedagogical conditions is possible if continuing education courses include coaching trainings (the training which is targeted for result, for the development of teacher's personal skills. It also aims to develop interpersonal skills and the ability to understand and sympathise others while performing health saving activities). We also suggest practical classes with the use of modern informational-communicative technologies and webinars (an online seminar or a training which has simultaneous translation and provides tools for common distant work of its members). While performing this kind of classes within continuing education courses, following technologies are used: general didactic (interactive) and specific technologies (health saving, sanitary, technologies of health aware, ecological health saving technologies and the ones to ensure the safety of life). Integrative approach is the basis to use the types of activities mentioned above. It means research of the issues of health saving through the perspective of integral health knowledge within Chemistry, Biology, Ecology, Art-pedagogics, Neuropedagogy, Psychology, and STEAM education.

Keywords: chemistry teacher's health-saving competence; postgraduate education institutions; coaching training; webinar; interactive technologies; integrative approach.

РЕАЛИЗАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Скиба Юрий Андреевич,

доктор педагогических наук, доцент,
заведующий отделом интеграции высшего образования и науки
Института высшего образования НАПН Украины.
Киев, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2238-8272>
yuri_skiba@ukr.net

Кочерга Евгения Владимировна,

старший преподаватель кафедры
естественно-математического образования
КУВО «"Днепровская академия непрерывного образования"
Днепропетровского областного совета»,
аспирантка Института высшего образования НАПН Украины.
Днепр, Украина.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5593-6346>
blago-2013@ukr.net

Аннотация. В статье рассматривается понятие о здоровьесберегающей компетентности учителя химии, как динамической черте личности учителя химии, которая основана на интеграции знаний, умений, навыков, ценностей и опыта, которые проявляются в способности осуществлять личностную и профессиональную здоровьесберегающую деятельность на уроках и во внеурочной работе по химии. В ее структуре мы выделяем ценностно-мотивационный, когнитивный, деятельностный и личностный компоненты. Для их развития определяем следующие педагогические условия: развитие устойчивой мотивации к здоровьесберегающей индивидуальной и профессиональной деятельности, усиление здоровьесберегающего компонента содержания курсов повышения квалификации учителей химии и использование интерактивных технологий обучения на курсах повышения квалификации. Реализация указанных педагогических условий возможна при проведении на курсах повышения квалификации занятий в форме: коучинговых тренингов (направленных на результат, на развитие личных возможностей учителя, на развитие межличностных навыков и способности понимать других и сопереживать им), практических занятий с использованием современных информационно-коммуникационных технологий и вебинаров (семинаров или тренингов, которые проходят онлайн, обеспечивая синхронный режим и предоставляя инструменты для совместной дистанционной работы участников). При проведении этих видов занятий на курсах повышения квалификации используются следующие технологии: общедидактические (интерактивные) и специфические (здоровьесберегающие, оздоровительные, обучения здоровью, воспитания культуры здоровья, экологические здоровьесберегающие и обеспечения безопасности жизнедеятельности). Основой для использования указанных видов занятий и технологий на курсах повышения квалификации учителей является интегрированный подход, который заключается в изучении вопросов здоровьесбережения сквозь призму целостности знаний о здоровье в пределах химии, биологии, экологии, арт-педагогике, нейропедагогике, психологии и STEAM-образования.

Ключевые слова: здоровьесберегающая компетентность учителя химии; заведение последипломного образования; коучинговый тренинг; вебинар; интерактивные технологии; интегрированный подход.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. Vashchenko, S. Svyrydenko, «Hotovnist vchytelia do vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u navchalno-vykhovnomu protsesi», *Zdorovia ta fizychna kultura*, № 8, s. 1–6, 2006.
- [2] S. Humeniuk «Vykorystannia interaktyvnykh pedahohichnykh tekhnolohii u formuvanni zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnykh pedahohiv», *Aktualni aspekty fizychnoho vykhovannia, sportu i zdorovia liudyny*. Ternopil, Ukraina, 2013, s. 82–88.
- [3] Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, Veres. 05). Zakon № 38–39, st. 380 «Pro osvitu». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- [4] L. Kudryk, A. Beshlei, U. Melnyk, Samokouchynh. *Yak zapobihyty profesiinomu vyhoranniu*. Kyiv, Ukraina, 2019, 216 s.
- [5] S. Ye. Luparenko, O. I. Popov, P. I. Poteiko, L. A. Sukhanova, «Sutnist, vydy ta osoblyvosti zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u ditei v umovakh suchasnoho navkolyshnoho seredovyscha», *Hihiena naselenykh mist*, № 55, s. 382–386, 2010.
- [6] N. V. Morze, A. B. Kocharian, L. O. Varchenko-Trotsenko, «Vebinary yak zasib pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv», *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, T. 42, № 4, s. 118–130, 2014.
- [7] O. Shynkaruk, Ye. Imas, L. Denysova, V. Kostiukevych, «Vplyv informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii na fizyчне ta psykhyчне zdorovia liudyny», *Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, № 2(42), s. 5–12, 2018.
- [8] Coaching Learning Resource [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://www.stepintoleadership.info/assets/pdf/SSSC%20Coaching%20Aug%2016%20master.pdf>.
- [9] *Coaching in education: Getting Better Results for Students, Educators, and Parents*; Edited by Christian van Nieuwerburgh. London, 2012, 245 p.

*Стаття надійшла
до редакції 12 лютого 2020 року*